

METODIKA STATISTICKÉHO ZJIŠŤOVÁNÍ

Publikace obsahuje výsledky ze statistického zjišťování zpravodajských jednotek obesílaných statistickým výkazem NI 1-01 (a,b)¹⁾ o pracovnících, mzdách, výnosech, nákladech, investicích, aktivech a pasivech a dalších finančních ukazatelích neziskových institucí za rok 2007, které jsou zařazeny podle číselníku institucionálních sektorů a subsektorů (ČISS) do sektoru neziskových institucí sloužících domácnostem (dále S.15).

Výkaz NI 1-01 (a) šetří údaje o malých neziskových institucích s počtem méně než 20 zaměstnanců, které mohou ještě vést jednoduché účetnictví podle § 38a zákona č. 563/1991, o účetnictví (dále zákon o účetnictví), ve znění pozdějších předpisů, (výkaz NI 1-01 (a) Příloha č. 2) nebo jsou povinny vést podvojně účetnictví (výkaz NI 1-01 (a) Příloha č. 1), kombinací plošného a výběrového zjišťování. Výkaz NI 1-01 (b) je určen neziskovým institucím s počtem 20 a více zaměstnanců, jedná se o plošné šetření.

Statistické zjišťování za malé neziskové instituce je složitější, a to z hlediska dopočtů. V roce 2007 byl počet těchto jednotek necelých 106 tisíc, z toho bylo cca 85 tisíc jednotek aktivních a proti roku 2006 se jejich počet snížil o cca 12 tisíc. Hodnoty za aktivní jednotky se odhadují na základě údajů zjištěných ve výběrovém souboru, tj. za cca 6 000 jednotek. Ke každé jednotce z výběrového souboru se přiřazuje vypočtená váha, která se pak dále upravuje na různé druhy non-response a kalibruje, to znamená, že je prováděna postupná úprava počátečních (vypočtených) vah na tzv. konečné váhy potřebné pro výpočet odhadů. Při kalibraci se používá průměrný stavový počet pojištěných zaměstnanců a počet ekonomicky aktivních jednotek ve zjišťovaném období v základním souboru.

Metoda dopočtu u tohoto souboru prošla v roce 2005 úpravami, a to co se týče provádění výběru zpravodajských jednotek a stanovování stratifikačních funkcí pro dopočty v návaznosti na změny ve statistickém zjišťování. Dopočty se provádějí podle právních forem, počtu pracovníků a odvětvové ekonomické činnosti - OKEČ.

V tabulkách této publikace pro srovnání uvádíme údaje za předchozí roky 2003 – 2006. Dále bychom chtěli upozornit, že údaje o úbytku dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku neobsahují údaj o likvidaci majetku.

Od roku 2003 ČSÚ publikuje údaje o počtu dobrovolníků činných v neziskových institucích. Je to důležitý krok z hlediska rostoucího významu dobrovolnictví, neboť oceněním dobrovolnické práce stoupá hodnota celkové produkce a hrubé přidané hodnoty. V současnosti probíhá na ČSÚ ve spolupráci s Centrem pro výzkum neziskového sektoru (CVNS) zavádění satelitního účtu neziskových institucí. Dosud byla publikována a na internetových stránkách ČSÚ (http://dw.czso.cz/pls/rocenka/rocenka.indexnu_sat) zveřejněna zkrácená verze satelitního účtu neziskových institucí za roky 2002 – 2006. Od roku 2004 je zkrácená verze satelitního účtu rozšířena o ocenění dobrovolnické práce.

Neziskové instituce nejsou založeny za účelem dosahování zisku, jejich činnost a hlavní funkce spočívá v zajišťování obecně nebo vzájemně prospěšných aktivit domácnostem. Jedná se většinou o takové činnosti, které nelze jiným způsobem efektivně zajistit a které jsou nezbytné pro rozvoj občanské společnosti a pro zajištění primárních či sekundárních společenských potřeb. Členství v těchto institucích je zcela dobrovolné. Případný zisk instituce není předmětem rozdělování ve prospěch jejích členů nebo subjektů, které ji založily, řídí nebo kontrolují. Vznikne-li, rozděluje se ve prospěch programů a aktivit instituce nebo se poskytne osobám, pro které byla instituce založena ať už z filantropických nebo charitativních důvodů či z potřeby podporovat specifickou skupinu osob v podnikání, v politice nebo v jiných oblastech společenského života (např. v oblasti výchovy nebo zdravotní a sociální péče).

Činnost neziskových institucí sloužících domácnostem je netržního charakteru, příležitostné prodeje z vedlejší hospodářské činnosti pokrývají méně než 50 % provozních nákladů. Při provozování hospodářské činnosti se musí brát na zřetel, že tato činnost nesmí být provozována na úkor hlavní činnosti a příjem z hospodářské činnosti musí sloužit k podporování hlavních (neziskových) záměrů instituce. Hlavními finančními zdroji neziskových institucí sloužících domácnostem jsou dotace a finanční výpomoci (poskytované vládou, domácnostmi nebo ze zahraničních fondů), členské příspěvky, dary či důchody z vlastnictví. Doplňkové zdroje mohou vyplývat z příležitostných prodejů

zboží a služeb, tj. z vedlejších hospodářských (zdaňovaných) činností. Provozní náklady (neboli výroba a poskytování služeb v rámci hlavní činnosti) jsou z více než 50 % financovány a kontrolovány domácnostmi.

Sektor S.15 tvoří tyto instituce: občanská sdružení (spolky, společnosti, svazy, kluby, hnutí, odborové organizace aj.) a jejich organizační jednotky, politické strany, politická hnutí, církevní organizace, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, školská zařízení, školské právnické osoby, veřejné školy (kromě veřejných vysokých škol), profesní komory, zdravotnická zařízení, zájmová sdružení právnických osob, společenství vlastníků jednotek a honební společenstva.

Dlouhodobým problémem při zpracování neziskových institucí je aktualizace údajů v registru ekonomických subjektů (dále RES) u organizačních jednotek sdružení, která je znesnadněná tím, že tyto instituce nemají odhlašovací povinnost při jejich zániku. V roce 2006 proběhlo jednorázové šetření organizačních jednotek sdružení (Dotazník RES-OJS), jehož cílem bylo ověření údajů zapsaných v Registru ekonomických subjektů. Na základě tohoto šetření proběhla aktualizace RES.

Pro statistické zjišťování malých neziskových institucí s počtem méně než 20 zaměstnanců byla v roce 2007 použita metoda záměrného výběru. Z celkového počtu 85 344 aktivních jednotek bylo podle daných kritérií (podle zastoupení v právních formách, a dále v jednotlivých odvětvích, významnosti a počtu zaměstnanců) vybráno a výkazem NI 1-01 (a) obesláno 5 458 malých neziskových institucí, a to 3 939 malých neziskových institucí, které na základě výjimky ze zákona o účetnictví mohou ještě účtovat v soustavě jednoduchého účetnictví a 1 519 malých neziskových institucí, které jsou podle zákona o účetnictví povinny účtovat v soustavě podvojného účetnictví.

Statistický výkaz NI 1-01 (a) předložilo 2 945 respondentů, návratnost v roce 2007 byla 54,0 % (1 836 respondentů, které mohou vést jednoduché účetnictví, tedy návratnost 46,6 % a 1 109 respondentů s podvojným účetnictvím, což znamená návratnost 73,0 %). To znamená, že míra response u tohoto šetření je velmi nízká, resp. u malých neziskových institucí, které vedou jednoduché účetnictví. Za všechny aktivní jednotky (tj. ty, které nebyly zahrnuty do výběrového souboru anebo ty, které zahrnuty byly, avšak neodpověděly) byl proveden dopočet na non-response.

V roce 2007 byla pro statistické zjišťování neziskových institucí s počtem 20 a více zaměstnanců použita metoda vyčerpávajícího šetření. Statistickým výkazem NI 1-01 (b) bylo obesláno všech 613 aktivních jednotek patřících do institucionálního sektoru S.15. Odpovědělo 555 respondentů. Návratnost v roce 2007 byla 90,5 %, což je vynikající míra response šetření u tohoto souboru. Za aktivní jednotky, které neodpověděly, byl proveden dopočet na non-response.